

Delen in de heiligheid van God

Auteur: Bas Luiten, predikant te Amersfoort-De Horsten en hoofdredacteur van De Reformatie.

Gods heiligheid is niet alleen zijn heerlijke eigenschap, vol uitnodiging, zoals beschreven in het vorige artikel. Zij is ook een bijzonder geschenk! God heiligt mensen. Wat gebeurt er dan? Hoe ben je heilig? Wat zegt dat over je leven en over samen een heilige kerk zijn?

Het lijkt een lastig onderwerp, want gelovige mensen hebben daar dierbare gedachten over die in de praktijk nogal uiteen kunnen lopen. Bijvoorbeeld ten aanzien van de zondagse erediensten: wat de een stijlvol vindt, passend in Gods huis, is volgens een ander niet van deze tijd. Andersom worden nieuwe vormen en muzieksoorten algauw onheilig gevonden, te platvloers of te veel herrie voor God. De veelgehoorde vraag daarbij is of we de omgang met God niet veel te gewoon maken. Een heilige levenswandel, is die nog ergens aan te herkennen? Gaan steeds meer heiligen niet hun eigen gang? Hoe zijn we heilig, bestaat daar een norm voor?

Sieraad

Alleen God is heilig in Zichzelf, als een schitterend licht. Niemand is als Hij. Mensen en voorwerpen kunnen heiligheid ontvangen als God zijn heerlijkheid over hen uitspreidt. Zo was er een tempel die God zelf in gebruik nam en vervulde met zijn aanwezigheid, nog voordat de offerdienst had kunnen beginnen. En zijn Woord is heilig, omdat het volkomen is en vol van Gods Geest. Doop en avondmaal zijn heilig, omdat Jezus Christus zich daarin helemaal geeft.

Op die manier is er ook een heilig volk. Een gangbare uitleg daarvan is dat wij 'apart zijn gezet'. Dat is wel waar, maar zegt veel te weinig. Heilig betekent dat je van God vervuld bent, zodanig dat woorden tekortschieten. Is het uit schroom dat we dit niet zo gauw over onszelf zeggen? Dat mag, maar laten we God niet tekort doen. Want onze heiligheid is primair zijn geschenk, dat Hij in Jezus Christus geeft aan mensen die daar allerminst voor in aanmerking komen.

In de eerste doopvraag worden wij getypeerd als mensen die vanaf ons eerste begin schuldig zijn en daarom onderworpen aan alle ellende en aan Gods rechtvaardig oordeel. Toch belijden wij bij de doopvont dat wij met onze kinderen heilig zijn in Jezus Christus, doordat Hij ons een maakt met Zichzelf. Zijn volkomen heiligheid spreidt Hij over ons uit, zodat we kunnen naderen tot God. In geloof ontvangen wij meer dan ons verstand kan bevatten. Toch is dit de werkelijkheid. Als God ons ziet in Christus, één met Hem, mogen ook wij onszelf zo zien. God noemt zijn heilig volk zijn persoonlijke sieraad. Het is vol van zijn glans en van zijn vreugde. De bruidegom spreekt tot het hart van zijn bruid, zijn kerk, dat Hij haar heiligt en reinigt met water en woorden, 'zodat ze zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal zijn, heilig en zuiver' (Ef. 5:25-27). Zo wordt de heiligheid het sieraad ook voor haar, al wordt zij hier op aarde vervolgd en verguisd.

Verandering

Gaat dit over ons, gewone kerkmensen? Dat kan toch niet waar zijn? Want we kennen onszelf maar al te goed. Niet alles in ons leven ervaren we als vol van God, voorzichtig gezegd. Eigenlijk is er voor ons gevoel veel te veel dat helemaal niet verandert. Maar laten we ons niet vergissen. Als God zijn heiligheid over ons uitspreidt, komt heel ons leven in een ander licht, in zijn licht te staan, al zijn we nog niet volmaakt – wat we dan juist helder zien. Denk aan de herders in de nacht van Jezus' geboorte. Ze waren beslist niet meteen volmaakt, maar ze waren wel vol van God, overrompeld door zijn licht, zijn schitterende

legermacht en zijn kind in de kribbe. Zo haalt God mensen uit hun duisternis, Hij brengt ze over in zijn licht (1Petr. 1:9), in het rijk van zijn geliefde Zoon (Kol. 1:13). Omdat niets in ons bestaan hier buiten valt, heeft dit grote gevolgen. God verandert mensen.

Opzienbarend is hoe Paulus sommige Korintiërs typeert. Eerst schrijft hij onverbloemd hoe ze eerst waren: verslingerd aan porno, ontrouw in hun huwelijk, actief in prostitutie, aanranders van kinderen, verslaafd aan de drank, geldwolven, uitbuiters en lasteraars. Zo zouden ze Gods koninkrijk nooit binnengaan, stelt de apostel. Maar: 'U bent gereinigd, u bent geheiligd, u bent rechtvaardig verklaard in de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van onze God' (1Kor. 6:9-11). Dit gaat niet alleen over liefdevolle vergeving, maar eerst over reiniging, heiliging, verandering. Zodat de apostel terecht kan zeggen: *'sommigen van u zijn dat ooit geweest'*! Met andere woorden: zo zijn ze nu niet meer.

Dat is een vergaande uitspraak, want de zonden die Paulus noemde waren levenspatronen, ze zaten diep en raakten soms ook aan geaardheid. Waren die mensen dan 'genezen'? Niet in die zin dat ze ineens volmaakt waren geworden, zonder aanvechting en valkuilen, want de brief bevat nog allerlei waarschuwingen en aansporingen. Maar toch wel in die zin dat de Geest van Jezus Christus in hun leven was gekomen, die van God uit meer geeft dan een mens begeren kan. In zijn licht verbleken menselijke begeerten. Wie deel krijgt aan de heerlijkheid van de Zoon en van zijn rijk wordt daardoor meer dan verzadigd. Zo iemand vindt het hoogste goed en kan daardoor het leven aanvaarden zoals het nu is, zelfs met onvervulde verlangens. Dan is er niet altijd sprake van genezing, maar toch wel van een enorme verandering. Het onverdachte bewijs hiervan wordt ons geleverd door vele christenen, uit alle tijden, niet het minst door hen die om allerlei redenen hun aardse geluk hebben geofferd om gelukkig te zijn in de Heer.

Actie

Dit vraagt dus in allerlei opzichten om actie van onze kant. Vergeving is een geschenk dat we voor honderd procent ontvangen. Maar heiliging is een geschenk dat verandering bewerkt en dat impliceert inspanning van onze kant. Is het daarom dat we liever aandacht geven aan vergeving dan aan heiliging? Toch zijn ze niet los verkrijgbaar, vergeving en heiliging zijn samen de genade die God ons in Jezus Christus schenkt (1Kor. 1:30).

Maar hoe moet dat dan? Over hoe 'de smalle weg' eruit ziet, blijken in de praktijk altijd weer verschillen te bestaan die hoog kunnen oplopen, want ieder heeft dan zijn heilige huisjes. Een kerkenraad kan zich zomaar gegijzeld voelen in de spanning tussen verschillende standpunten als voor- en tegenstanders van een bepaald beleid aangeven dat ze niet kunnen leven met de overtuiging van de ander. Dat kan ver gaan, vooral als het de invulling van de erediensten betreft. Wie mag wat zeggen, wat mogen we zingen, welke instrumenten zijn gepast, wat is mooi, wat is lelijk? Menigeen vindt zijn benadering heilig en dus onopgeefbaar. Hoe klein kunnen we daarin zijn.

De oplossing is niet dat we allerlei regels gaan verzinnen, met het risico daarin te verzanden. De handreiking van de Heer is dat we groot leren denken door zijn heilige Geest. Heiliging is primair Gods geschenk aan ons. Het impliceert onze inspanning, maar daarmee mogen we haar niet vangen in onze netten. Dat zou niet kunnen. Wanneer wij God zoeken met hart en ziel zullen we merken dat zijn heilige Geest ons laat naderen om te delen in alles wat in de Drie-enige is, ook in zijn heerlijke manier van denken. Van daaruit spreekt Paulus de Korintiërs aan die onderlinge geschillen hebben en elkaar voor de rechter slepen. Hij zegt niet: 'dat mag niet', maar hij vraagt: 'weet u wel wie u bent?' (1Kor. 6).

In de tweede helft van dat hoofdstuk waarschuwt hij voor hoererij, niet uit moralisme, maar hij legt uit dat ons lichaam nu deel is van het lichaam van Christus en een tempel van de heilige Geest. Daarin ontvangen wij de sleutel tot de vernieuwing van ons denken. Als je nu leeft in Gods licht, bekijk de dingen dan vanuit God en niet vanuit jezelf. Of jij iets mooi of lelijk vindt, is helemaal niet belangrijk. De vraag is of het uit God is en tot God. Zo ja, geef het dan ruimte.

In Korinte was ooit ernstige verdeeldheid tussen mensen die voorkeur hadden voor Paulus, Apollos of Kefas. Wat was eigenlijk het verschil tussen die drie? Niemand die het weet, het was de moeite niet waard om voor ons op te schrijven. Toch vochten de gemeenteleden elkaar toen de tent uit, ieder vanuit zijn eigen heilige principe. Zonder partij te kiezen geeft Paulus het overstijgende antwoord: zij brengen alle drie Jezus Christus! Vandaag komt dat heel helder op ons over. Maar intussen hebben we zomaar te kampen met verdeeldheid die er sprekend op lijkt, als de een zich uitspreekt voor het orgel, de ander voor een combo en een derde voor weer een andere vorm van muzikale begeleiding. En ook andere liturgische mogelijkheden leiden tot onenigheid.

Hier komen we nooit uit als we het alleen vanuit onszelf bekijken. De vraag is: is het uit God en tot God? Zo ja, erken het dan en geef het ruimte. Wij zijn veel te gemakkelijk in dingen verbieden. Veel moeilijker zeggen we tegen anderen en tegen de jonge generatie: 'Dit mogen jullie wel doen, op jullie manier.' Toch is dat vertrouwen op z'n plaats als je belijdt en ziet dat de heilige Geest ook hun geschonken is. Heiligheid brengt samen, onder Gods vleugels, niet om daar de dienst uit te maken, maar om te zien wat God doet en daar groot van te denken.

Gebod

God maakt zich boos als wij elkaar geboden van mensen opleggen. Want niet alleen is dat volstrekt onvruchtbaar, maar daarmee doen we dan net alsof onze geboden belangrijker zijn dan die van Hem. Een kerk die zich laat gijzelen door spanning over ondergeschikte zaken komt aan haar primaire roeping nauwelijks toe: haar toewijding aan God, in alles, samen en persoonlijk. Als wij ons niet inspannen om heilig te leven, zullen wij nog veel over God praten maar Hem niet zien (Hebr. 12:14).

In dit verband moet me van het hart dat onze veel bepreekte catechismus nogal eens nalaat te spreken over onze heiliging waar dat wel op zijn plaats zou zijn geweest. Neem de drieslag ellende, verlossing en dankbaarheid. Waarom noemen wij dat derde deel 'dankbaarheid'? Het is een woord dat God weinig gebruikt. Na de uittocht uit Egypte vroeg Hij niet zozeer dankbaarheid, maar gehoorzaamheid en vertrouwen om Hem te volgen naar Kanaän. Ook het volgen van Jezus mag met een dankbaar hart, maar dat zal dan blijken in toewijding die niet vrijblijvend is en de bereidheid om verder alles los te laten, mocht dat nodig zijn. 'Dankbaarheid' klinkt alsof we iets voor God terug doen, alsof ons behoud er niet van afhangt.

Maar stel dat we zouden kiezen voor de drieslag ellende, rechtvaardiging en heiliging, dan ineens wordt genoemd waar het om gaat en wat niemand missen kan. De catechismus draagt de sporen van de tijd van haar ontstaan, niet alleen in de uitgebreide zondagen over de doop en avondmaal maar ook in de verhouding van rechtvaardiging en heiliging. Dat is geen verwijt, maar wel iets om in gedachten te houden bij het gebruik ervan. In de strijd van toen draaide alles om de rechtvaardiging, of die alleen uit genade is en door geloof. Van daaruit ontstond in de zondagen 5 en 6 de beschrijving van onze Middelaar met een brede uiteenzetting van de rechtvaardiging die wij in Hem ontvangen, maar helaas zonder een woord over onze heiliging. Terwijl in zondag 6 nota bene wel 1Kor. 1:30 wordt aangehaald, dat Jezus ons geschonken is tot rechtvaardiging, heiliging en een volkomen verlossing.

In het verlengde daarvan hoor ik gereformeerde mensen soms heel eenzijdig spreken over de vergeving van onze zonden, alsof daarmee alles over ons behoud gezegd zou zijn. We horen ook verzet tegen de prediking van de wet in de eredienst (in welke vorm dan ook). Het argument daarbij is dat we al in Christus zijn en vergeving hebben ontvangen. Dat is het misverstand in de ergste vorm, alsof de wet bij onze rechtvaardiging zou horen. Uiteraard is dat niet waar, de rechtvaardiging van de zondaar is honderd procent geschenk van God. De wet is de leidraad *in onze heiliging*, het zijn woorden van het nieuwe leven dat Jezus vervulde en dat zijn Geest ons nu leert, opdat we zullen delen in de gezindheid van de drie-

enige God. Gelukkig wordt het heilig leven vandaag ook herontdekt onder de noemer discipelschap. Het lijkt zo iets nieuws, en dat is het ook, elke dag.

Gebed

Het gebod leidt tot het gebed, samen vormen zij het derde deel van de catechismus, ons verlangen naar heiliging. Wie het nieuwe leven proeft, verlangt naar meer. Hij verlangt naar God.

Meteen in de eerste bede leert Jezus ons dit zeggen: Uw Naam worde geheiligd. Maar ook daar heeft menigeen iets anders van gemaakt, in de sfeer van de dankbaarheid. Gangbaar onder ons is de benadering dat we in de eerste drie beden iets voor God vragen (voor zijn Naam, zijn koninkrijk en zijn wil) en dat we daarna in drie beden voor onszelf bidden. Maar dat is beslist onjuist, want in alle beden leert Jezus ons vragen wat wij naar lichaam en ziel nodig hebben, zoals wij belijden in vraag en antwoord 118 van de catechismus.

Primair daarbij is dat wij God steeds beter willen leren kennen, om van Hem vervuld te zijn en Hem van harte te prijzen om al zijn werken waarin zijn heerlijke eigenschappen glansrijk stralen. Het delen in zijn heiligheid is het eerste wat we nodig hebben en dat God ons om Christus' wil belooft te schenken, ook al gaan we in zijn licht steeds meer ontdekken hoe diep onze vervreemding zit. Gods werken willen we zien in de geschiedenis en in het heden, hoe Hij de aarde draagt en uit alle volken mensen redt en verandert en verzoent, dwars tegen geweldige destructieve krachten in. Daarin heiligt God ook zelf zijn Naam, en Hij zal die heiligen.

Wie hier om bidt, leert iets groots te vragen. De gebeden van de heiligen zijn als reukwerk op het altaar in de hemel, waarvan het vuur de wereld zal treffen (Opb. 8:4-5)! Want wij vragen om de heilige aarde, die door Jezus Christus zal komen, die vol zal zijn van de kennis van de Heer en waar geen onheil meer zal zijn (Jes. 11:9).